

Érdekes, hogy a rossz gyűjthetőség ellenére a leletanyagban meglepően sok kis pattinték szerepel.

A földúttól K-re eső villanyoszlop vonalában, de az út Ny-i oldalán, a frissen boronált, száraz, hantos szántásban kb. 60×30 méteres koncentrációban (2. sz. leletkoncentráció) kerültek elő a leltek, köztük radiolarit- és kvarcporfirszilánkok. A koncentrációtól ÉNy-ra mintegy 150 méteren át találtunk még szórványosan szilánkokat, míg délkelet felé egészen az 1. számú koncentrációig, a műúttól számított első villanyoszlop környékéig találtunk leleteket. Ez utóbbi helyen a földúttól kb. 20 méterre gyűjtöttünk még.

Az áprilisban előkerült bifaciális töredéke a kvarcporfíros – radiolaritos 2. koncentrációhoz, a Péntek Attila által korábban gyűjtött két levéleszköz az 1. koncentrációhoz tartozik. A néhány száz lelet tipológiailag a középső paleolitikumból származik.

MARKÓ ANDRÁS

35. Berekfürdő, Veres Péter utca 9.

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) I

2003 márciusában a karcagi rendőrkapitányságról telefonon értesítették a múzeumot, hogy Berekfürdő fenti címén (hrsz.: 309), faültetéskor emberi csontokra bukkantak. A helyszíni szemlén a rendőrök is részt vettek. Megállapítottuk, hogy a csontváznak éppen a koponyájára ástak rá.

A lekerekített sarkú, keskeny téglalap alakú gödörben feküdt a nyújtott helyzetű, ÉNy-DK tájolású csontváz. Melléklete nem lévén, a sírt keltezni nem tudtuk, a csont állaga alapján csak azt valószínűsíthettük, hogy a temetkezés nem újkori, hanem a történelmi időkből származik.

Munkatársak: Tárnoki Judit régész, Hegedűs Gabriella gyűjteménykezelő.

CSÁNYI MARIETTA

36. Beret, Babar-tető (Szőlőskert)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő

2003. december 16-án bejelentés érkezett a Herman Ottó Múzeumba Gulyás Károlytól, Beret polgármesterétől, miszerint a község határában adótorony alapozásakor a munkagép emberi koponyát bolygatott meg. A helyszínen megállapítottuk, hogy a 10×10 méteres alapozási gödörben 1 m mélyen előkerült embercsontok régészeti korból származnak. Az elvégzett leletmentés során egy K-Ny-i tájolású, a bal oldalán, zsugorított helyzetben fekvő, hiánytalan, és viszonylag jó megtartású csontvázat tártunk fel. Sírgödörrel nem tudtuk megfigyelni, és mellékleteket sem találtunk. Az elhunyt ölében egy jellegtelen őskori kerámiatöredék feküdt. A rítus és a cseréptöredék alapján a temetkezést őskorinak határoztuk meg. A dombot a leletmentés időpontjában hó borította, így a környező területeket nem tudtuk bejárni, a temetkezés korát nem tudtuk pontosítani.

CSENGERI PIROSKA

37. Beszterec, Gyalap-tanya

(Szabolcs-Szatmár-Bereg) Ő, H

2003. június 10–27. között a lelőhelyen a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete hitelesítő ásatást folytatott.

2003. június elején Németh Péter segítségével felkerestük a valamikori temetőt. A honfoglalás kori sírmezőről először Kiss Lajos a nyíregyházi múzeum igazgatója számolt be az ott elvégzett mentőásatás során. A valamikori tanyahelyen a kapubejáró oszlopainak az áthelyezésekor ugyanis mellékletes sírok kerültek elő 1928-ban, s ezt megelőzően pedig 1927-ben ugyanitt a tanya szomszédságában lévő út szélesítésekor is kerültek elő sírok. Akkor Kiss Lajos a területen lévő házak miatt sajnos nem tudott nagyobb ásatást végezni. Később 1958-ban Dienes István és Makkay János azonosították a lelőhelyet, amely ekkor már Kék külterületéhez tartozott.

A pontos azonosítás, s a várható további sírok alapján a Magyar Nemzeti Múzeum és a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete közös ásatás keretében fogott hozzá a lelőhely hitelesítéséhez. A hitelesítő ásatás költségeit a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete és a Szegedi Biológiai Központ Genetikai Kutatóintézete által vezetett NKFP pályázat anyagi kerete biztosította. A *Történelmi genetika a magyar ethnogenezis kutatásában* címet viselő program keretében olyan új 10. századi temetők hitelesítése zajlik, melyekből olyan genetikai minta nyerhető, ami kiegészíti a folyamatosan bővülő, s a program céljából kitűzött adatbázist. Az új minták felvételére részben az eddigi mérések pontosítása a feladat, vagyis annak a vizsgálata, hogy miként hatnak a csont megmaradt genetikai állományára egy-egy adott talaj összetevői.

Az ásatás során sikerült azonosítanunk a valamikori temetőt és a tanya helyét, megtaláltuk és feltártuk a temetőhöz tartozó, még meglévő sírokat (27 sír és sírtöredék). A kibontott sírok alapján a temetőtöredék teljesen feltártnak tekinthető.

A lelőhely a Rétköz egyik meghatározó 10–11. századi temetőjének számított. Ennek oka részben az északi kardkoptatónak és a hozzá kapcsolódó tudományos interpretációknak köszönhető. A kardkoptatót ugyanis Fettich Nándor, a ladánybenei leletből kiindulva, a korai emlékek közé sorolta. Feltételezését az 1928-ban múzeumba került leletek újabb vizsgálata, s a trapéz alakú vállas kengyelek megléte később már cáfolta.

Nyitva maradt azonban az a kérdés, hogy a beszterci temetőnek egy kései, a 10. század második felére datálható részét bolygatták-e meg, vagy pedig a legkorábbi sírok egyike vált a tanya épületeinek áthelyezésekor a munkálatok áldozatává. A most feltárt temetőtöredék alapján valószínűsíthető, hogy 1928-ban a temető korai részét bolygatták meg. A dombtetőn, a valamikori domb nyugati részén több É-D-i sorban, összesen 27 sírt és sírtöredéket, valamint egy őskori kemencét sikerült megfigyelni. A megtalált sírok leletanyaguk alap-